

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 244/2013-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. apríla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Č., a. s., B., zastúpenej advokátom Mgr. M. V., B., ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11 Co 239/2011 z 18. septembra 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Č., a. s., o d m i e t a pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. októbra 2012 doručená sťažnosť Č., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenie princípu právnej istoty rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11 Co 239/2011 z 18. septembra 2012 (ďalej len „krajský súd“ a „rozsudok krajského súdu“).

2. Zo sťažovateľkou podanej sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na základe jej žaloby Okresný súd Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 9 C 351/2010 z 1. marca 2011 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zaviazal žalovaného na zaplatenie sumy 1 594,56 € ako nezaplatenej istiny z poskytnutého úveru spolu s úrokom z úveru zo sumy 1 058,75 € vo výške 12,5 % ročne od 11. augusta 2010 až do zaplatenia, s úrokom z omeškania zo sumy 1 058,75 € vo výške 9 % ročne od 11. augusta 2010 až do zaplatenia, s úrokom z omeškania zo sumy 286,91 € vo výške 9 % ročne od 11. augusta 2010 až do zaplatenia a s úrokom zo sumy 48,90 € vo výške 25 % ročne od 1. júla 2010 až do zaplatenia. Zároveň okresný súd zaviazal žalovaného nahradiť sťažovateľke trovy konania. Žaloba sťažovateľky, pokiaľ ide o úrok z omeškania zo sumy 1 058,75 € vo výške 6 % ročne od 11. augusta 2010 až do zaplatenia a úrok z omeškania zo sumy 286,91 € vo výške 6 % ročne od 11. augusta 2010 až do zaplatenia, bola rozsudkom okresného súdu zamietnutá. Posledným výrokom rozsudku okresný súd určil, že zmluvné podmienky sťažovateľky uvedené v zmluve o Č. spotrebiteľskom úvere, a to časť— *Úrok z omeškania, o oprávnenosti sťažovateľky účtovať žalovanému úrok z omeškania vo výške 15 % ročne zo sumy, ktorú je klient povinný zaplatiť z peňažných záväzkov vyplývajúcich z tejto zmluvy a ktoré neboli zaplatené v dohodnutých termínoch ich splatnosti, Č. je oprávnená inkasovať úrok z omeškania z účtu klienta aj bez jeho súhlasu – sú neplatné z dôvodu ich neprijateľnosti. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd rozsudkom napadnutým touto sťažnosťou potvrdil rozsudok okresného súdu v napadnutej časti.*

3. *Sťažovateľka v sťažnosti v podstatnom uviedla:*

«Máme za to, že napadnuté rozhodnutie je v rozpore právnym poriadkom, účinným v čase, keď zmluva o Č. spotrebiteľskom úvere bola uzatvorená, nakoľko Krajský súd pri rozhodovaní o merite veci nerešpektoval znenie relevantných právnych predpisov (vrátane ich prechodných ustanovení) aplikovaných na skutkový stav. Sme toho názoru, že rozhodovanie contra legem predstavuje závažné porušenie práva na spravodlivý súdny proces, garantované v čl. 46 Ústavy SR, ako aj v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd...

Na preukázanie postupu Krajského súdu v Trnave v rozpore s právnymi predpismi si dovoľujeme opätovne poukázať na ust. § 52 OZ, účinného v čase, keď zmluva o Č.

spotrebiteľskom úvere bola uzatvorená, ako aj na ust. § 879f ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého „Spotrebiteľské zmluvy podľa § 52 uzavreté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa musia dať do súladu s ustanoveniami § 53 a 54 tohto zákona a spotrebiteľské zmluvy o práve užívať budovu alebo jej časť v časových úsekoch aj s ustanovením § 55 ods. 1, ak ide o náležitosti zmluvy, a s ustanovením § 57 tohto zákona do troch mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona“. V čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere (zo dňa 11. 7. 2005), zmluva o úvere nebola začlenená pod spotrebiteľské zmluvy v § 52 OZ, a preto je nepochybné, že sa na sťažovateľa nemohla ani vzťahovať povinnosť zosúladiť predmetnú zmluvu s ust. § 53 a 54 OZ. Zmluva o úvere sa považuje za spotrebiteľskú zmluvu na účely Občianskeho zákonníka až po 1. 1. 2008, kedy bola prijatá novela OZ, pričom ako vyplýva z § 879j Občianskeho zákonníka „Ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 2008; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 2008 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov.“

Rozhodujúcimi predpismi, podľa ktorých bolo potrebné posudzovať predmetnú zmluvu o Č. spotrebiteľskom úvere je (i) zákon o spotrebiteľských úveroch, ktorý *expressis verbis* stanovuje, aké náležitosti musí zmluva obsahovať, aby sa považovala za platnú, resp. aby nebola považovaná za bezúročnú a bez poplatkov, a (ii) Obchodný zákonník, ktorý je potrebné aplikovať v tých otázkach, ktoré neboli výslovne upravené zákonom o spotrebiteľských úveroch [(vzhľadom na ust. § 261 ods. 3 písm. d)]. To platí aj o úrokoch z omeškania. Nakoľko zákon o spotrebiteľských úveroch neobsahoval úpravu úrokov z omeškania, bolo potrebné aplikovať ust. Obchodného zákonníka. Na predmetnom závere pritom nemení nič ani existencia zákona č. 634/1992 Zb., ktorý v znení od 25. 11. 2004 do 31. 3. 2006 zaviedol definíciu spotrebiteľskej zmluvy na účely predmetného zákona. Je pravdou, že ust. § 23a vyššie citovaného zákona subsumovalo pod definíciu spotrebiteľskej zmluvy aj typovú zmluvu uzatvorenú podľa Obchodného zákonníka, avšak táto skutočnosť v žiadnom prípade neznamená, že sa v dôsledku toho rozšírila aplikácia ust. § 53 a 54 Občianskeho zákonníka aj na zmluvu o úvere. Ak mal zákonodarca v úmysle rozšíriť aplikáciu predmetných ust. aj na iné zmluvy, tak ako k tomu napokon aj došlo novelou Občianskeho zákonníka účinnou ku dňu 1. 1. 2008, urobil by tak priamo v novele Občianskeho zákonníka, a nie prostredníctvom ust. ďalšieho zákona...

Máme za to, že úmyslom zákonodarcu v súvislosti so subsumovaním zmluvy o úvere (ako typovej zmluvy uzatvorenej podľa Obchodného zákonníka) pod predmetnú definíciu spotrebiteľskej zmluvy obsiahnutej v § 23a zákona o ochrane spotrebiteľov, bolo výlučne rozšíriť povinnosti uvedené v predmetnom zákone aj na túto zmluvu, t. j. aj pri uzatváraní zmluvy o úvere sú poskytovatelia úverov povinní zdržať sa akéhokoľvek postupu, v dôsledku ktorého by spotrebiteľ bol diskriminovaný, šikanovaný. resp. vyhnúť sa konaniu, ktoré napĺňa znaky klamania, či zavádzania spotrebiteľa...

Predmetný zákon však nehovorí nič o úprave úrokov z omeškania, a preto možnosť uplatnenia si úrokov z omeškania podľa ust. § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka nebola nijako dotknutá týmto zákonom.

Rovnako poukazujeme na to, že aby sa ust. § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. mohlo vzťahovať aj na zmluvu o úvere, musel by Obchodný zákonník výslovne odkazovať na aplikáciu tohto nariadenia (tak ako je tomu teraz, keď v ust. § 369 ods. 1 sa výslovne uvádza, že „Ak záväzok vznikol zo spotrebiteľskej zmluvy a dlžníkom je spotrebiteľ, možno dohodnúť úroky z omeškania najviac do výšky ustanovenej podľa predpisov občianskeho práva“). Bez odkazu na použitie tohto právneho predpisu (resp. odkazu na ust. občianskeho zákonníka) nie je možné aplikovať nar. vlády č. 87/1995 Z. z. na zmluvy neupravené Občianskym zákonníkom, a to práve s ohľadom na to, že nariadenie vlády je vykonávacím právnym predpisom k Občianskemu zákonníku.

V období, keď bola zmluva o spotrebiteľskom úvere uzatvorená, jediným relevantným ust. ohľadom úrokov z omeškania (vzhľadom na ust. § 261 ods. 3 písm. d) Obchodného zákonníka) bolo ust. § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktoré umožňovalo dohodu strán o výške úrokovej sadzby. Nakoľko predmetná zmluva obsahovala v čl. VI. Zmluvy výšku úrokov z omeškania, bolo potrebné aplikovať toto ust. t. j. 15 % ročne.

Máme za to, že postup podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v predmetnej veci by nebol odôvodnený ani argumentáciou, že hoci Občiansky zákonník nezahrnul pod pojem spotrebiteľské zmluvy aj zmluvu o úvere, takýto záver je možné vyvodiť zo smernice o nekalých obchodných podmienkach (implementovaná do Občianskeho zákonníka, § 52 a nasl.), ktorá mala v úmysle poskytnúť ochranu spotrebiteľom v čo najširšej miere...

Dovoľujeme si zároveň poukázať aj na nejednotnosť rozhodovacej praxe súdov v otázke aplikácie úrokov z omeškania podľa ust. Obchodného zákonníka v období

pred účinnosťou novely Občianskeho zákonníka, ktorým sa rozšírila definícia spotrebiteľskej zmluvy, obsiahnutá v § 52 na všetky zmluvy uzatvorené medzi spotrebiteľom a dodávateľom, bez ohľadu na právnu formu. Zatiaľ čo niektoré súdy napr. Krajský súd v Bratislave vo veci sp. zn. 9 Co 81/2010, či vo veci sp. zn. 16 Co/46/2011 potvrdil správnosť právneho názoru sťažovateľa a nemožnosť aplikácie ust. Občianskeho zákonníka v týchto prípadoch (t. j. nemožnosť aplikácie ust. § 517 ods. 2 OZ), iné súdy, napr. Krajský súd v Trnave alebo Krajský súd v Košiciach sp. zn. 3 Cob/232/2011 dospeli k odlišnému záveru. Máme za to, že takáto nejednotnosť v rozhodovaní závažným spôsobom zasahuje do princípu právnej istoty, ako jedného z hlavného princípov právneho štátu (čl. 1 ods. 1 Ústavy SR).»

4. V petite sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jej „základného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ako aj k porušeniu princípu právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 ústavy“. Zároveň žiadala, aby ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu, vrátil mu vec na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

6. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Z ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústava rozdeľuje ústavnú ochranu základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmto právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. V čl. 127 ods. 1 ústavy už spomenutý princíp subsidiarity znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľky a vecne sa zaoberať jej sťažnosťou iba vtedy, ak sa nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby

zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06).

9. K sťažnostným námietkam sťažovateľky týkajúcim sa tvrdeného porušenia jej práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (správne na súdnu ochranu, pozn.) napadnutým rozsudkom krajského súdu ako odvolacieho súdu ústavný súd uvádza, že tieto zakladajú prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorého *„Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.“*

10. Z výroku rozsudku okresného súdu, ktorý právny zástupca sťažovateľky doručil až na výzvu ústavného súdu 4. apríla 2013, vyplýva, že tento okrem žalobe sčasti vyhovujúceho a sčasti zamietajúceho výroku obsahuje aj určujúci výrok o tom, že zmluvné podmienky sťažovateľky uvedené v zmluve o Č. spotrebiteľskom úvere sú v časti týkajúcej sa úroku z omeškania vo výške 15 % p. a. neplatné z dôvodu ich neprijateľnosti (bod 2 odôvodnenia tohto uznesenia). Predpoklady, ako aj dôsledky tohto rozhodnutia upravujú príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku a Občianskeho zákonníka.

Podľa § 153 ods. 3 a 4 Občianskeho súdneho poriadku súd môže v rozsudku, ktorý sa týka sporu zo spotrebiteľskej zmluvy, aj bez návrhu vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách dodávateľom je neprijateľná. Ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi

z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadost'učinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie túto zmluvnú podmienku vo výroku rozhodnutia.

Podľa § 53a ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch, a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje, alebo vo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, alebo nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. Dodávateľ má rovnakú povinnosť aj vtedy, ak mu na základe takejto podmienky súd uložil vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadost'učinenie. Rovnakú povinnosť má aj právny nástupca dodávateľa. Ak sa rozhodnutie súdu podľa odseku 1 týka len časti zmluvnej podmienky, dodávateľ je povinný splniť povinnosť uvedenú v odseku 1 v rozsahu tejto časti.

11. Sťažovateľka v sťažnosti neuviedla, prečo proti rozsudku krajského súdu ako odvolacieho súdu nepodala dovolanie, o ktorom by následne rozhodoval dovolací súd. Zároveň neuviedla žiadnu právnu argumentáciu, prečo by podľa jej názoru dovolanie nemalo byť prípustným, a teda účinným právnym prostriedkom nápravy ňou tvrdeného porušeného práva. Ústavný súd si je vedomý korektívu, ktorý z pohľadu prípustnosti dovolania zakotvuje § 238 ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku, nemá však právomoc na to, aby sám formoval doktrínu prípustnosti dovolania v občianskom súdnom konaní, keďže táto právomoc patrí Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (m. m. I. ÚS 393/08). Tento je však v záujme ústavne konformného výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy) povinný pri posudzovaní prípustnosti dovolania v obdobných veciach zohľadniť to, čo zákonodarca sledoval zakotvením prípustnosti dovolania podľa § 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku vo väzbe na záruky, ktoré v rámci základného práva na súdnu ochranu obsahuje čl. 46 ods. 1 ústavy.

12. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy. Keďže proti napadnutému rozsudku krajského súdu ako súdu odvolacieho je možné zo sťažovateľkou tvrdených pochybení podať dovolanie (§ 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku), právomoc poskytnúť ochranu označenému právu sťažovateľky má najvyšší súd ako súd dovolací, čím bola zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľky odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie.

13. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nemohol rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky, ktoré sú viazané na to, že sťažnosti by bolo vyhovené (zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie, náhrada trov konania).

Podľa ustanovenia § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Peter Brňák.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2013